

[Prima Pagină](#) > ... > [Dreptul Familiei Și Succesiunea](#) > [Răspunderea Părintească - Încredințarea Copilului Și Dreptul de Vizită](#) > [Italy](#)

Răspunderea părintească - Încredințarea copilului și dreptul de vizită

Conținut furnizat de

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Ce înseamnă în termeni practici termenul juridic „răspundere părintească”? Care sunt drepturile și obligațiile titularului răspunderii părintești?

În dreptul italian, noțiunea „autoritate părintească” (*potestà genitoriale*) a fost înlocuită cu noțiunea „răspundere părintească” (*responsabilità genitoriale*) prin legea de reformare a statutului de părinte (Legea nr. 219/2012) și prin Decretul legislativ nr. 154/2013, ale căror dispoziții au intrat în vigoare la 7 februarie 2014.

Răspunderea părintească înseamnă obligația de a întreține, a crește, a educa și a oferi sprijin moral copiilor, ținând seama în mod corespunzător de capacitățile, înclinațiile și aspirațiile acestora.

Copiii au dreptul să mențină o relație echilibrată și permanentă cu ambii părinți, să fie îngrijiți, crescuți, educați și sprijiniți moral de fiecare dintre aceștia, precum și să mențină relații semnificative cu rudele pe linie ascendentă și cu rudele fiecărui părinte.

Copiii înșiși au, de asemenea, obligații, cum ar fi obligația de a-și respecta părinții și de a contribui la menținerea familiei atât timp cât locuiesc în cadrul acesteia.

2 Ca regulă generală, cine are răspundere părintească asupra unui copil?

Răspunderea părintească se naște de drept atunci când părinții sunt căsătoriți unul cu celălalt. În acest caz, răspunderea părintească față de copii este exercitată de ambii părinți.

Dacă părinții nu sunt căsătoriți unul cu celălalt, părintele care recunoaște copilul este cel care exercită răspunderea părintească. În cazul în care ambii părinți recunosc copilul, ambii dețin și exercită răspunderea părintească asupra copilului, ca și cum ar fi căsătoriți. În cazul în care părinții nu sunt căsătoriți unul cu celălalt și nu recunosc copilul în același timp, a doua recunoaștere nu poate avea loc fără acordul părintelui care a realizat deja recunoașterea. În lipsa acestui acord, instanța trebuie sesizată cu o cerere de stabilire a filiației.

Răspunderea părintească se exercită de către părinți, de comun acord, ținând seama de capacitățile, înclinațiile naturale și aspirațiile copilului. În special, părinții trebuie să stabilească de comun acord reședința obișnuită a copilului.

3 Dacă părinții nu sunt capabili sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul lor ?

În cazul în care, temporar, copilul nu dispune de un mediu familial corespunzător, se iau măsuri pentru ca acesta să fie dat în plasament la o altă familie.

În plus, în cazul în care părinții nu dau dovadă de capacitate suficientă pentru a se ocupa de creșterea copiilor lor, de exemplu atunci când relația dintre aceștia este extrem de conflictuală și afectează dezvoltarea în siguranță a copilului, instanțele, adesea, încredințează copilul serviciilor sociale de la locul de reședință al familiei. De regulă, acest lucru implică o limitare a exercitării răspunderii părintești: în mod normal, deciziile care privesc sănătatea, educația și creșterea copilului sunt preluate de către serviciile sociale de la locul de reședință al familiei. În astfel de cazuri, copilul continuă adesea să locuiască împreună cu părinții săi sau cu unul dintre aceștia. În cazurile cele mai grave, instanța dispune îndepărtarea copilului din locuința familiei.

În cazul în care un părinte își încalcă sau își neglijează îndatoririle sau abuzează de autoritatea asociată, fapt ce conduce la vătămarea gravă a copilului, instanța poate dispune retragerea răspunderii părintești a părintelui respectiv.

În cazul în care ambii părinți sunt decedați, le-a fost retrasă răspunderea părintească sau nu sunt în măsură să își exercite răspunderea părintească din orice alt motiv, este numit un tutore. Tutorele are grijă de copil, acționează în calitate de reprezentant legal al acestuia în toate procedurile civile și administrează bunurile copilului.

Codul civil prevede, de asemenea, posibilitatea ca instanța să numească un tutore special atunci când ambii părinți nu sunt în măsură sau nu doresc – sau atunci când părintele care exercită răspunderea părintească exclusivă nu este în măsură sau nu dorește – să efectueze unul sau mai multe acte în interesul copilului, în afara domeniului de aplicare a administrării activităților curente. În astfel de cazuri, tutorele special este autorizat să efectueze actele specifice în cauză.

4 Dacă părinții divorțează sau se despart, cum se stabilește chestiunea răspunderii părintești pe viitor?

Răspunderea părintească a ambilor părinți nu încetează ca urmare a separării și nici ca urmare a desfacerii, încetării efectelor civile, anulării sau constatării nulității căsătoriei.

Forma obișnuită de încredințare, care asigură exercitarea în comun a statutului de părinte, este încredințarea comună, în baza căreia răspunderea părintească este exercitată de ambii părinți.

Deciziile de cel mai mare interes pentru copii în ceea ce privește educația, formarea, sănătatea și alegerea reședinței obișnuite a copilului sunt luate de comun acord de către părinți, ținând seama de abilitățile, înclinațiile naturale și aspirațiile acestuia; în schimb, pentru orice chestiuni administrative curente, părinții își pot exercita răspunderea părintească separat (articolul 337-ter din Codul civil).

Încredințarea comună nu implică în mod necesar ca un copil să își împartă timpul în mod egal cu fiecare părinte. În mod normal, hotărârea de separare sau de divorț stabilește părintele care locuiește împreună cu copilul – cu alte cuvinte, părintele cu care copilul locuiește permanent –, iar condițiile în care părintele care nu locuiește cu copilul poate petrece timp cu acesta sunt stabilite ulterior. Este posibil, de asemenea, ca perioada de timp pe care copiii o petrec cu fiecare părinte să fie împărțită în mod egal, în cazul în care părinții locuiesc aproape unul de celălalt și au un stil de viață asemănător, cu condiția ca un astfel de acord să nu aibă un efect negativ asupra vieții școlare sau sociale a copiilor.

Cu toate acestea, în cazul în care încredințarea comună nu corespunde interesului superior al copilului, judecătorul poate încuviința încredințarea exclusivă a copilului unui singur părinte, în baza unei hotărâri motivate (articolul 337-*quater* din Codul civil).

Situațiile cele mai frecvente în care se încuviințează încredințarea exclusivă sunt: 1. în cazul în care unul dintre părinți reprezintă un risc pentru integritatea fizică și psihică a copilului (un părinte violent, un părinte cu un

cazier judiciar însemnat sau care este dependent de droguri sau de alcool); 2. în cazul în care un părinte nu este în măsură să acorde sprijin moral și financiar copilului sau care nu a demonstrat niciun interes în ceea ce privește copilul; 3. în cazul în care un părinte îl discreditează pe celălalt părinte în fața copilului; 4. în cazul în care ostilitatea dintre părinți este atât de gravă încât ar putea perturba echilibrul și dezvoltarea fizică și psihică a copilului.

În cazul încredințării exclusive, răspunderea părintească este exercitată numai de părintele căruia i s-a încredințat copilul, iar părintele în cauză trebuie să respecte condițiile stabilite de instanță. Cu toate acestea, cele mai importante decizii pentru copil trebuie luate de ambii părinți, cu excepția cazului în care se prevede altfel din cauza unor circumstanțe deosebit de grave, de exemplu, din cauza unui comportament violent sau abuziv (articolul 337-*quater* din Codul civil).

Un părinte care nu exercită răspunderea părintească are dreptul și obligația de a monitoriza educația, creșterea și condițiile de viață ale copilului (articolul 316 ultimul alineat).

5 Dacă părinții încheie un acord privind răspunderea părintească, ce formalități trebuie respectate pentru a face ca acordul să fie executoriu?

Acordul dintre părinți privind modul în care aceștia își vor exercita răspunderea părintească în urma separării lor trebuie să fie depus la instanța cu competență teritorială, care va aprecia ulterior dacă acordul va garanta respectarea drepturilor copiilor și va asigura bunăstarea acestora; în caz afirmativ, instanța îl va aproba.

În cazul în care un cuplu căsătorit cu copii care sunt minori dorește să se despartă sau divorțeze și a ajuns, de asemenea, la un acord cu privire la încredințarea copiilor și la exercitarea răspunderii părintești, acesta poate alege una dintre următoarele două soluții:

a) poate sesiza instanța cu o cerere comună de aprobare a acordului la care a ajuns;

b) poate recurge la „negocieri asistate de un avocat” (articolul 6 din Decretul legislativ nr. [132/2014](#)): acestea reprezintă un acord prin care părțile convin să coopereze cu bună credință și în mod echitabil, cu scopul de a soluționa pe cale amiabilă litigiul cu privire la separarea lor și încredințarea copiilor, cu asistență din partea unuia sau mai multor avocați.

În cazul în care există copii minori (dar și copii adulți care prezintă o incapacitate sau un handicap grav sau care nu sunt independenți din punct de vedere economic), acordul la care s-a ajuns în urma negocierilor asistate trebuie transmis, în termen de zece zile, la parchetul de pe lângă instanța competentă, care va autoriza acordul în cazul în care procurorul consideră că acesta este în interesul copiilor. În cazul în care procurorul consideră totuși că acordul nu este în interesul superior al copiilor, acesta îl va transmite, în termen de cinci zile, președintelui instanței, care va stabili o dată, în termen de treizeci de zile de la primirea acestuia, pentru înfățișarea părților și va acționa fără întârziere.

Odată ce acordul a fost autorizat, acesta are caracter obligatoriu și este echivalent cu hotărârile judecătorești pronunțate cu privire la separare sau divorț.

Dacă părinții nu sunt căsătoriți, numai prima soluție este posibilă (și anume acord aprobat de instanță).

6 Dacă părinții nu pot ajunge la un acord privind chestiunea răspunderii părintești, care sunt căile alternative de rezolvare a conflictului fără prezentarea în instanță?

Pentru a soluționa orice problemă referitoare la exercitarea răspunderii părintești, părinții pot recurge la un mediator familial. Scopul medierii nu este de a obține o împăcare a cuplului, ci de a permite ajungerea la un acord comun privind condițiile de exercitare a răspunderii părintești, evitându-se și reducând astfel orice formă de conflict. Cu toate acestea, orice soluție comună la care s-a ajuns trebuie să fie depusă la instanță, care va evalua dacă interesele copilului au fost respectate.

În cazul în care litigiul persistă, acesta va fi adus în fața instanței judecătorești competente în materie de

separare, divorț și proceduri de încredințare a copilului.

7 Dacă părinții se prezintă în instanță, asupra căror chestiuni legate de copil poate judecătorul să decidă?

Sunt posibile două scenarii:

a) în cazul în care părinții nu sunt de acord cu privire la chestiuni deosebit de importante, aceștia pot introduce o acțiune în fața unei instanțe. În astfel de cazuri, instanța propune, în primul rând, soluțiile care corespund cel mai bine intereselor copilului și unității familiei. În cazul în care litigiul persistă, instanța acordă competența de a decide cu privire la aspectul în cauză părintelui pe care îl consideră a fi capabil să acționeze în cea mai mare măsură în interesul copilului;

b) părinții pot introduce o acțiune în fața unei instanțe prin care solicită pronunțarea unei hotărâri privind încredințarea copiilor și plasarea acestora (de obicei, în cazul în care părinții se separă). În acest caz, instanța hotărăște cu privire la:

- încredințarea copiilor, alegând în principal soluția încredințării comune (și anume ambilor părinți);
- calendarul și condițiile în care copilul va locui cu fiecare părinte;
- cuantumul pensiei de întreținere a copilului și, în general, contribuția fiecărui părinte la cheltuielile efectuate pentru îngrijirea, educația și creșterea copiilor.

Întrucât cele mai importante decizii trebuie luate de comun acord chiar și atunci când părinții se separă sau divorțează, în cazul în care părinții nu sunt de acord cu privire la orice aspecte individuale, aceștia pot introduce o acțiune în fața unei instanțe, astfel cum s-a explicat la litera a).

8 Dacă instanța hotărăște că un părinte va avea custodia exclusivă a unui copil, aceasta înseamnă că el sau ea poate decide asupra tuturor chestiunilor legate de copil fără îl consulte pe celălalt părinte în prealabil?

Un părinte căruia i-au fost încredințați exclusiv copiii exercită în mod exclusiv răspunderea părintească, cu excepția cazului în care instanța dispune altfel. În special, părintele în cauză poate să ia, de asemenea, în mod independent, decizii administrative care nu se referă la activitatea curentă.

Cu toate acestea, chiar și atunci când unuia dintre părinți i-a fost încuviințată încredințarea exclusivă, deciziile care servesc interesului superior al copiilor (cele referitoare la educația, creșterea și sănătatea acestora) trebuie să fie luate de ambii părinți, cu excepția cazului în care hotărârea de încredințare prevede altfel.

În general, judecătorii se pronunță în sensul că acordul părintelui căruia nu i-a fost încredințat copilul nu este necesar în cazul în care părintele în cauză este absent, indiferent, de negăsit sau a acționat în mod violent, abuziv sau prejudiciabil în trecut.

Părintele căruia nu i s-a încredințat copilul are dreptul și obligația de a monitoriza educația, creșterea și condițiile de viață ale acestuia și poate sesiza instanța în cazul în care consideră că au fost luate decizii contrare intereselor copiilor.

9 Dacă instanța hotărăște că părinții vor avea custodia comună a unui copil, ce înseamnă aceasta în practică?

În cazul încuviințării încredințării comune, răspunderea părintească se exercită de către ambii părinți, care trebuie să ajungă la un acord privind direcția pe care doresc să o urmeze în viața copiilor lor și să ia decizii împreună în ceea ce privește educația, creșterea, sănătatea și alegerea locului obișnuit de reședință al copiilor, asigurându-se că aceste decizii sunt în interesul superior al copiilor. Doar în ceea ce privește deciziile privind chestiuni administrative curente, ca regulă generală, părinții își exercită răspunderea părintească în mod separat, pe durata perioadelor în care copiii locuiesc cu aceștia.

10 Cărei instanțe sau autorități ar trebui să mă adresez dacă vreau să depun o cerere privind răspunderea părintească? Ce formalități trebuie respectate și ce acte trebuie să atașez la cererea mea?

Instanța de competență generală (*Tribunale ordinario*) este competentă pentru toate procedurile referitoare la încredințarea copiilor și la orice aspecte conexe referitoare la răspunderea părintească.

În cazul în care un litigiu are ca obiect retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești sau restabilirea răspunderii părintești, fără a implica elemente referitoare la încredințarea copiilor, instanța competentă este instanța pentru minori (*Tribunale per i minorenni*).

11 Ce procedură se aplică în aceste cazuri? Este disponibilă o procedură de urgență?

În cazul în care chestiunile care vizează încredințarea copiilor și exercitarea răspunderii părintești asupra copiilor născuți în timpul căsătoriei fac parte din litigiul având ca obiect separarea sau de divorțul, procedura aplicabilă este cea prevăzută în secțiunea referitoare la [și separare legală](#).

Măsurile privind încredințarea copiilor și exercitarea răspunderii în cazul copiilor născuți în afara căsătoriei sunt adoptate de instanță, după caz, după strângerea unor informații sumare și după audierea procurorului și a părinților.

Eventualele măsuri provizorii și urgente considerate adecvate, care pot fi revocate sau modificate în cursul procedurii, vor fi dispuse imediat și trebuie avute în vedere în cadrul hotărârii definitive.

Ca în toate procedurile referitoare la copii, copilul este audiat de către judecător în cazul în care acesta are vârsta de cel puțin doisprezece ani sau, în orice caz, are discernământ.

12 Pot obține asistență juridică pentru a acoperi costurile procedurii?

Se poate obține asistență judiciară pentru acoperirea costurilor ocazionate de apărarea prin avocat în proceduri de separare, divorț și încredințare a copilului sau în proceduri de retragere totală sau parțială a răspunderii părintești.

13 Este posibilă atacarea unei hotărâri privind răspunderea părintească?

Căile de atac împotriva hotărârilor provizorii, temporare și urgente privind răspunderea părintească pot fi depuse la Curtea de Apel (*Corte d'Appello* – instanță de al doilea grad de jurisdicție), care poate fi sesizată cu o cale de atac introdusă împotriva hotărârilor definitive pronunțate de instanțe.

14 În anumite cazuri, poate fi necesară adresarea către o instanță sau către o altă autoritate pentru a face executorie o hotărâre privind răspunderea părintească. Care procedură se aplică în asemenea cazuri?

Hotărârile instanțelor în materia răspunderii părintești sunt executorii.

15 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre în materia răspunderii părintești pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru să fie recunoscută și executată în acest stat membru?

Hotărârile privind răspunderea părintească pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru al UE sunt recunoscute automat. Cu toate acestea, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 din 27 noiembrie 2003 și Regulamentul (UE) 2019/1111 din 25 iunie 2019, orice parte interesată poate solicita pronunțarea unei

hotărâri de recunoaștere sau de refuz al recunoașterii hotărârii.

În vederea executării hotărârilor care fac obiectul regimului de liberă circulație prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 din 27 noiembrie 2003, care sunt pronunțate în proceduri inițiate înainte de 1 august 2022, partea interesată trebuie să depună o cerere de încuviințare a executării la curtea de apel cu competență teritorială. Odată ce hotărârea a fost declarată executorie, aceasta este executată în aceleași condiții care s-ar fi aplicat dacă hotărârea ar fi fost pronunțată în statul membru respectiv.

Partea interesată trebuie să sesizeze instanța cu competență teritorială cu o cerere de executare a hotărârilor pronunțate în proceduri inițiate începând cu 1 august 2022.

16 Ce instanță din acest stat membru trebuie să sesizez pentru a mă opune recunoașterii unei hotărâri în materia răspunderii părintești pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în acest caz?

Cererile de refuz al recunoașterii hotărârilor trebuie introduse la curtea de apel de la locul executării. Procedura se desfășoară sub forma unei proceduri contencioase simplificate și se încheie cu o hotărâre care poate face obiectul unui recurs.

17 Ce legislație se aplică în acțiunile privind răspunderea părintești în cazul în care copilul sau părțile nu locuiesc în acest stat membru sau au cetățenii diferite?

Întrucât Italia a ratificat Convenția de la Haga din 1996, se aplică dispozițiile acestei convenții. Astfel, atribuirea și încetarea răspunderii părintești, exercitarea răspunderii părintești și retragerea totală sau parțială a răspunderii părintești sunt reglementate de legea statului în care copilul își are reședința obișnuită.

Această pagină face parte din portalul [Europa ta](#).

Ne-am bucura să primim [feedbackul](#) dumneavoastră cu privire la utilitatea informațiilor furnizate.

■ Ultima actualizare: 10/03/2026

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.